

# Poesia i humor d'un erudit setcentista

**La fundació que porta el seu nom publica una edició crítica d'un poema humorístic de Bosch i Cardellach**



La signatura de Bosch i Cardellach

NARCÍS FIGUERAS / Professor al Grau de Llengua i literatura catalanes (UOC)

La Fundació Bosch i Cardellach ha dedicat el seu *Quadern d'arxiu* 106 al seu titular, l'erudit i metge sabadellenc Antoni Bosch (1758-1829), per mitjà de la publicació de la ponència llegida per la també sabadellenca Margarida Trias en sessió plenària de l'entitat l'11 de desembre de 2008, amb una presentació de Mercè Renom. Margarida Trias, traductora professional, val a dir-ho, és la responsable de la versió catalana, entre molts altres (i també sovint de la castellana), d'una colla d'autèntics clàssics contemporanis de la novel·la, il·lustrada o no, per a infants (Dick Bruna, Arnold Lobel, Lisa Campbell Ernst, Grégoire Solotareff, Babette Cole o el mateix Ted Hugues i la seva *Dona de ferro*) o de les obres de novel·listes com ara Ian McEwan o Sue Grafton. També s'ha dedicat a la traducció de textos científics, àmbit en què podem destacar els del neuròleg Oliver Sacks (*Un viatge al món dels sords* i *L'home que va confondre la seva dona amb un barret*) o l'obra recent *La creació. Una crida per salvar la Terra* (Empúries, 2007) del biòleg nord-americà Edward O. Wilson, que rebé el Premi Internacional Catalunya el 2007.

Margarida Trias va voler, però, endinsar-se també en l'estudi més acadèmic de la llengua i la literatura catalanes i va escollir per a fer-ho un personatge de proximitat: l'Antoni Bosch i Cardellach, figura rellevant del XVIII sabadellenc. En la seva companyia va transitar amb èxit pel tràmit del treball de final de carrera a la UOC i ara, ja titulada en filologia, ha pogut veure editat aquell esforç de formalització que posa en joc els coneixements i les destreses adquirits, sumats a una maduresa i sentit comú que la Margarida portava ja a la motxilla.

Que el personatge sigui proper no vol dir que el coneguem del tot ni en tots els matisos. Encara hi havia — i en queden — molts aspectes per explorar respecte al personatge i la seva obra. La figura respectable i seriosa de Bosch (del qual s'han fet aproximacions biogràfiques diverses i s'han editat alguns textos diguem-ne memorialístics com ara *Memòria de las cosas notables de la vila de Sabadell*, ed. Alsina-Forrellad, 2003) queda matisada en el treball que ara ens presenta Trias i que consisteix en l'edició i estudi d'un poema de 266 heptasil·labs, un romanç que estrafà una epístola a un estudiant de teologia que, sembla que per un afer de faldilles, vol passar-se a medicina i al qual Bosch aconsella i informa del que es trobarà. Un "estudi rigorós del poema, fins ara desatès", ens diu Renom, ens presenta un Bosch "jovial i irònic", ben diferent de l'escrivà municipal, el

metge o del pare de família. Un Bosch jove que usa la llengua familiar i casolana, no el castellà oficial i de la literatura seriosa de l'època (dels seus tractats mèdics, per exemple), per construir un artefacte satíric, de consum "dins la colla", amb referències de vegades difícils de captar avui dia, però ple d'humor i de complicitat amb el destinatari incògnit (un element més del joc).

Trias ha fet un esforç molt considerable per apropar-nos aquest text amb rigor filològic (s'analitza la lletra per identificar si el manuscrit conservat és autògraf de Bosch, fins les marques d'aigua del paper ens permeten conèixer l'origen); ens en proporciona una edició paleogràfica i una d'interpretativa, i alhora ens ofereix la informació necessària per captar el contingut de la millor manera possible. Les referències mitològiques, els tòpics del "mal d'amor", l'ús de les regles de la lògica escolàstica, les frases fetes populars, els llatínismes... tot hi és analitzat i, en la mesura del possible, destriat i explicat. I hom intenta caracteritzar i situar històricament el gènere de l'epístola satírica en vers i discutir l'adscripció a una estètica més aviat barroca del text, aspecte aquest on subsisteixen els dubtes, és cert, i tot resta obert a noves aproximacions. En tot cas, arribem a poder assaborir directament el text humorístic de Bosch, un aspecte en què Trias ha pogut beneficiar-se de les aportacions més recents en el camp de l'estudi de la llengua i de la producció escrita d'època moderna, que ha fet avenços molt rellevants en els darrers anys.

La nostra literatura moderna (s. XVI-XVIII) té aquesta grandesa i servitud alhora. De la falsa comoditat de considerar-la decadent i indigna de ser estudiada hem passat sortosament a la necessitat i al plaer de rescatar-la i analitzar-la amb la mateixa penetració que ho fem amb qualsevol altre període. Amb l'avantatge que hi ha molt de material per exhumar, al qual fer preguntes, que ens espera al fons arxivístics de les nostres poblacions. Submergir-s'hi com a fet Margarida Trias ofereix ocasions de coneixement i de gaudi com el que reflecteix aquest text de Bosch que ara podem llegir amb un acompanyament i un guiatge necessaris. Tant de bo l'obra de Bosch, literària i no (en el sentit que avui té el mot), i les condicions en què es va produir, sigui quelcom que no deixi d'interessar. Margarida Trias hi ha fet una contribució: el camí resta obert.